

FOKUS ISHAVSRELIKTER

Horn- simpan

–Sveriges fulaste fisk?

Foto: Reijo Turinen/Naturbild

Fiskar inom familjen simpbor utmärks av ett stort, platt huvud, rundade bröstfenor och avsaknad av simblåsa. I Norden förekommer åtta olika arter. Hornsimpan (*Trigloporus quadricornis*) kännetecknas av fyra skrovliga benknölar på huvudets ovansida och rader av små rundade benutskott längs sidorna.

Hornsimpan fiskas inte i kommersiellt syfte men betraktas som en god soppfisk, och rommen används ibland till kaviar. Den trasslar ofta in sig i nät och förstör dem, och har dessutom utsetts till Sveriges fulaste fisk.

I Sverige finns hornsimpan i Östersjön ner till Bornholm i söder. Den finns också i många små och stora sjöar i mellersta Sverige, men trivs inte i för salt eller för varmt vatten. De olika populationerna har troligtvis ett gemensamt ursprung. Hornsimpan är ursprungligen en arktisk kustfisk. Förmodligen blev några hornsimpbor isolerade från Norra Ishavet av den framryckande isen när den senaste istiden började. Dessa tvingades retirera via Onegadalen för att till sist bli fast i den isdämda Onegaissjön. När isen senare började smälta

av, öppnades passagen via Ladogasjön och Finska viken in till den forna Östersjön, vars vatten på den tiden täckte stora delar av Mellansverige.

Hornsimpan är en bottenlevande fisk. Den förekommer främst i djupa och kalla vatten, ned till ca 100 meter under sommaren, för att under hösten förflytta sig till grundare vatten. Den är nattaktiv på sommaren och dagaktiv på vintern och lever av skorv, pungräkor och märkräftar. Den äter även andra fiskar som t.ex. strömming, nors, gärs och storspigg och rom från alla fiskarter. Den är själv bytesdjur för bl.a. torsk.

Leken sker på grunt vatten från mitten av december till slutet av januari. Hanen håller ett revir som han försvarar mot andra hanar. Han uppvaktar honorna genom att spärra ut fenorna och utföra en "parningsdans". Hanen lägger sina ägg i en grop på botten som hanen har grävt. Sedan värdar hanen dem genom att fläktasyrerikt vatten över dem och ta bort sjuka och döda ägg. Äggen kläcks i april och ynglen söker då föda i den fria vattenmassan.

Framför allt insjöbestånden av hornsimpa bedöms som missgynnade enligt ArtDatabanken. Kunskapen om hur stora bestånd som finns är dålig, men många av sjöarna är påverkade av både förorening och jordbruksföroreningar. I djupa och kalla partier kan det uppstå syrebrist på grund av övergödning under sommaren då både vuxna fiskar och yngel är som känsligast. Östersjöpopulationen minskade starkt under 1980-talet men verkar ha återhämtat sig något under 1990-talet. Man har också sett en hög frekvens skelettdeformationer hos simpbor från Bottniska viken, vilket verkar ha samband med utsläpp av tungmetaller.

TEXT Maria Lissåker, Zoologiska institutionen, Stockholms universitet

TEL 08-16 48 96

E-POST maria.lissaker@zoologi.su.se

Hornsimpan är den tredje arten i en serie om ishavsrelikter. Dessa presenteras samtidigt som du kan läsa om Östersjöns historia inne i tidningen.